Joseba Ossa eta Mia Rissanen ○ Euskara-finlandiera /suomi-baski hiztegiaren egileak

Suomitar Elkarteko kideak dira, eta beste hainbatekin batera suomiera eta euskara lotzeko hiztegia osatu dute, «hizkuntza beharrei erantzuteko». Bi hizkuntzen eta bi herrialdeen harremana indartzeko ere egin dute.

«Finlandiera nola ikas daitekeen galdezka etortzen zaigu jendea»

Aitor Mantxola

Duela urte eraguztu zuten elkar Finlandian Mia Rissanenek (1968, Helsinki) eta Joseba Ossak (1964, Zumaia). Arrea Behean bizi dira, bikote modukan, eta bosteuk beste beste, hizkuntzak elkartzen dituzte: euskara-finlandiera edo suomiera-baskera hiztegiaren egileak dira. 8.700 sarrera bildu dituzte.

Zenbat urteko lana izan da?

Joseba Ossa: Duela bederatzi urte hasi ginen. Suomitar Elkartea sortzeko helburua ikusi genuen lanean bisi ginen finlandiarrak, hainbat esitaldiri aurre egiteko, eta tartean zegoen hiztegiarena. Elkartoak lanabi urte ditu.

Zerdela eta hiztegia?

J.O.: Hizkuntzazale asko gaude elkartean. Batzuek bestiakoa egiteko tiempo hiztegiarena, gure semea eldan finlandiera euskal herritarrentzat ona izango zelakoan.

Mia Rissanen: Guro beharrezkoa iruditzekotzan zen. Oso gaiburu euskara ikastko nuela, batez ere zegoen euskara eta finlandiera ren eko suomiera-eren arteko lotura ezezagunik. Beti hizkuntzen artetik bueltakan ibili behar izan dugu nuen, frantsesa-eta era bilitzen. Guro hiztegia sortzeko da, «edo» ren tzuten hizkuntzaren bahuna, baina zortzuko modukoa da, gurtzeleko zerbait.

Zerk iz zenditu euskara eta suomiera?

J.O.: Euskara eta fino-hungaieran laikeko hizkuntzak dira. Europako eson indoeuropaiak ez diren bakarrak. Zaharrenetakoak dira. Harrigarria bada ere, bizirik iraun duten garai hartako hizkuntza bakarrak dira. Horrek konplikatzen ikasdu zortzen du euskal herritarrei eta finlandiarren artean. Hura jaiten genuen, ama hartzen du bi hizkuntzeik asko, kontsonante gutxi, eta herdin ikasten diren hitzak.

Finlandiarrei erantzuteko zerbait gertatzen zaie euskara ekin. Horregatik ere egin dugu hiztegia, bi hizkuntzen eta bi herrialdeen arteko zubilana egiteko.

M.R.: Hana hiztzera etorri ginen finlandiar gehienok ikusi nahi izan dugu euskara, eta suomiera ikasi nahi izan dugu euskara, eta finlandiera ren gustuk dakizkidako finlandiera.

M.R.: Aisiaroutte du Finlandia, eta lagunt zahandia eman diguu.

Nola antolatu duzue Unibertsitatean?

J.O.: Azzolanzun izan da, geldoa eta lasa. Taldeka aritugara.

M.R.: Finlandiera-gazteleria hiztegi bat hartu genuen oinarrian hasieran. Finlandiera asko sartzen zen euskara jartzen hasi ginen, taldeka bonatuda ari zenak.

J.O.: Neizean behin hiterak egiten genituen, «eosta»ak kortzeko, eta ez du erraza izan lana ardan. Orda asko pasa ditugu. Geo bi talde osatu genituen: honostialdekoak, batetik, eta Zumaia eta mendebaldeakoak bestetik. Talde hatsk egindako lanak hestsak berrikusi ditu, eta horrelan ere denbora asko pasatu dugu. Bukatzeko, Mikel eta Rick eman digun adiam ornozkua, lankortutze prosesua egiteko.

M.R.: Denbora asko igaro dugu, guru guzkidn zerbaitzik ez dutzu hitzak bonitzen ere ibilitzen gara eta, «ahh!»ez.

J.O.: Euskarrazko hitzetatik han eta bilitzen dira eta sukeratu behar izan ditugu.

M.R.: Euronaidik ere finlandiritzak. Lehen edizioa da. Akatsik ez dugu aurkitu, baina hitz batzuk falta dira bai.

J.O.: Hiztegik ez asoa bezala koskak dira, oso zahalak, eta hitz asko sartzen dira. Sistutu izan gara teknologia berriekin lotutako hitzak eta sartzen, egungo gizartea ren eskiloen diren hitzak sartzen.

Hiztegiko enpanaje ai duzue bidearenbat zehatzeko?

J.O.: Mikel Morris-kin jarri ginen harremanetan, eta hiztegia osatzen lagundu digu. Finlandiera ikasi zuen, eta asko dakiki bizkuntzaren eta hiztegien inguruan.

M.R.: Edi ikonoiran ilustrazioak hizkuntzaren bataxuna.

Zer bideerabilduzue lana eta tzeko?

J.O.: Autoedizioa. Guk geuk mahastu dugu, eta eraitz ez ez bai. Ez dugu hatere diru dagu urtarrik izan.

Diru gakdu duzue, orduan?

J.O.: Tiento, gaidu edo... Suomitar Elkartean kuotak jartzen, baina ez dugu zastu handirik, eta diru horrekin eta bildu dugunarekin, egin dugu inprimatzeta lana. Ez bertsio handiera kan da artetako lana, eta hiru eta houn ibili beharra.

M.R.: Hiztzuntzen garaiko dugun multiculturalak dena berdintzen du. Oso ezeratzen da prosesua.

Zenbat aleko tirada egin duzue?

J.O.: 500 eko. Aurritako dira urren zatibat berreskuratzen ari gara.

M.R.: Hura egoko Azoken aldiu genituen ale batzuk, osatzeako. Orain, gainera, hainbat jendeen interesa piztu du. Finlandiara lagnera. Berkatuk egiteraudo ihanera doazenek eskatu dute interesa. Eastera ko, erizainak behar dituzte hun eta hun jorietakoak diren batzuekin harremanetan gaude.

J.O.: Internet bidez ere salgai dugu. Elkar ta eren web gunean, *Argia.com* eta *Elkar.com* atariotan ere bai. Baita Amazon ataritan ere. Gainera, Elkarrek bere harrabost dendetan jarri du salgai.

M.R: Hiru bat elkarrakoa ta zin diziegute: brativa, eta hiruretan gauza berri gertatu zaigu: «llamrikata ameiran, mesnak bidali dizkigu jendeak non ems dezakeen galdezka.

Euskal Herian jendearen arreta bereganatu du, eta han, Finlandian?

J.O.: Oraindik aldaldaudi eskasa egin da. Hizkuntzaarlen eta hiztzuntzaleen artean espero dugu arrota lortzea.

M.R.: Esan behar dut Finlandian askoz interesbanda da gaela bezala hizkuntzekiko. Ikusmen baina. Han, jendeak hizkuntzak ikasi nahi ditu, nahiz eta gaur egun modan ez egon, eta jendearen ustez hain beharrezkoak ez izan. Hizkuntzak ikasten ahalbidetzen du, eusbara lortuen. Bereziki euskara finlandiarrentzat, arkaitzaz eskko «Sir, Harro Lantz» eta da Helsinki ko Unibertsitatean euskaazko klase ak ematen, eta hemen egon da Gabonetan. Hramandituda bataxuk ber ikasleen artean banatzeko, eta gero, hango Hiruntzgetarra ren artebeko difugu, askoe daude, eta oraik gainera. Baina gaildo geldo goaz. Hiztegiaren kontura, jendea galdezka hasi da orain suomiera ikasteko metodoak non aurki ditzakeen. Ba ai dugun, eta burre lakoak ari zaizkigu galdezka.

Zuk Joseba, nola ikasi zenuen suomiera?

Helsinki ko Unibertsitatean: bi klasetara bakarrik joan nintzen; oso aksaldmikoa iruditu zitzaidan, eta es nintzen sehiago joan. Beste bide bat hartu nuen gero, inmersioruena: oto mugikiture ne belarriak zabal-zabalik jarri, eta beste hiztzuntzetan ze hitzegiten du. Testuingurua ura baru ulertzen nitu nuen ak apuntatzen joan nintzen. Gero, ingelesez zegoen metodo bat aurkitu nuen finlandiera ikasteko, eta horretan hasi nintzen. Minsen lagunta zen ikasnuen.

Murgilketarena eta amazonallasuna erdatzu bat?

J.O.: Ez. Irrazionala da murgilketarena. Hauxtek irrazionaki ikasten dituzte hizkuntzak, eta ikasteko beldum anozzibiderik ez dute. Amazonalki ikasteko oso zaila da suomiera, euskara baino aitagun. Hiru du biburrin, gramitikarenal ikasketa prozesu asko lemakoa ikasdira. Iato ondoengo lehendabizko urtedan ikasten dira ondoen hizkuntzak, eta prozesu hori ez da amazonala. Gramatikak eta metodoak lagungarriak baino ez dabe izan behar.

Zenbat denboran ikasi zenuen suomiera?

J.O.: Zortzi hilabetean. Eroetka jarri nion neure buruari Gehor gaiburuko telefonoa erantzutekoagi isango nintzela, eta lortu zuen.

Hiru urte egon zinen Finlandian. Zergatik aukeratu zenuen?

J.O.: Eskandinabiako gazateak matematikata nindnen. Bertako justizia maila, hezkuntza etagizarte maila, askatasun maila handia... Eredugarriak traditzen ditzakidan lungo herriddenak. Emanzen nenbilen beneen lanen, eta ikusi nuen hungi talde batean narita. Udn bat pasatu nuen. Ingelesa hobetzeko. Arrazoi pertsonalak ere izan ditzan, taldean artekoharremanak nola kookatzen ere ikusi nahi izuen. Gero, oso hitlektrales ratzen ez, bekartzi hilabetko bidaia egiteko aukera ematen zidan. Europa zehatzkatzen zen asmoa, hizkuntzak eta ohitzak katalunia, frantsesa... Horrela izan zen, eta Finlandian nintzela Mia ezagutu nuen, eta beharko lioke finlandiera! Motibagarria ogin zikzaidan Mia ezagutzea hizkuntza ikasteko. Harreman afektibo ano so garrantzitsua du hizkuntzak ikastetako. Euskal Herriko kasua adibide ona da: espatriatu batek ez badute afektibilidaderik eusbaldundako, nekezikeiko dute euskara.

M.R.: Fab da hori, eta, gainera, bigarren eta hirugarren beluanal eistan segitu egiten du hemen afektibitate ezak, zerbitzarrez.

Zuk Mia, nola ikasi zenuen euskara?

Time Eihabek eman zizkizan lehen klaseak, eta berehala konturatu nintzen hizkuntza oberdinaren

AITORMANTEOLA

> Hizkuntza ikasteko garrantzitsua da lotura afektiboa; adibide ona da Euskal Herriko kasua»
>
> JOSEBA OSSA
> Hizkuntzaren eta hiztegiaren egileak

> «Suomiera hizkuntza txikia da, baina nagusia; euskara ere a baino hobea da haren egoera»
>
> MIA RISSANEN
> Hizkuntzaren eta hiztegiaren egileak

ôda. Iato batzuk elkarrenalboan egoka harrizan ria zitzaidan, esaterako *eta*z, *k* eta *n*... Gero, Finlandiera otorri nintzen Josebaren familia eta inguruaz ezagutzera. Ez genekien hemen gertatzen Finlandian: itudiko ginen, baina berehala hasi nintzen euskara ikasten. Finlandiera eta gaztelaera nozkan ikasteko. AEKko klasetan hasi nintzen, eta azkar ikasten nuenez, lehen mailatik bigarren mailara pasatu nindutenaz gitu an. Ni nintzen atzerritar bakarra klasean.

Zenbat hizkuntza hitz egiten dituzu?

Hemen nagoenetik gutxiago. Ez dago inguruko hiztzuntzik ikasteko joeranik hemen. Finlandian, eskolar, frantsesa, alemanlaera eta ingeleskoak ikasten genituen, eta suedieraere bai pixka bat. Normalitzat hartzen da hori. Hemen, euskara eta gaztelaria bakarrik zeuden ikasteko. Polemiaz ere badaldi.

Zuk, Joseba, zenbat dakizkizu?

Sei: euskara, gaztelania, ingelesa, frantsesa, suomiera, katalana.

Nola ikasdu suomieraren egoera?

M.R.: Hizkuntza txikia da, baina nagusia da. Euskararen egoera baino hobea dudu.

J.O.: Finlandian, suedierada hizkuntza ofiziala. Suomiera ralta dago normalitatean. Lehen, garai batean, suedieraren boterearen hizkuntza, baina baeita eman zuen gero. Euskaran begistaritik begiratuta, inbidia eman du. Ez da hiskuntza gutxima.

M.R.: Ingelsa ari da asko sartzen suomieran; batez ere, gazteengan. Hitz berri asko ingelesetik hartzen dituzte. Harrigarria egiten zaitha zaren joaten naizenean.